EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 15.12.2022.
COM(2022) 719 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par statistiku, kas apkopota saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 2150/2002 par statistiku attiecībā uz atkritumiem, un tās kvalitāti

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par statistiku, kas apkopota saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 2150/2002 par statistiku attiecībā uz atkritumiem, un tās kvalitāti

1. IEVADS

Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 25. novembra Regula (EK) Nr. 2150/2002 par statistiku attiecībā uz atkritumiem[1] (turpmāk tekstā "Regula") rada sistēmu statistikas par atkritumiem veidošanai Eiropas Savienībā. Regulas 8. panta 1. punktā paredzēts, ka Komisija ik pēc trim gadiem sniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei par Regulas īstenošanu (izņemot pirmo ziņojumu, kas bija jāiesniedz piecu gadu laikā pēc Regulas stāšanās spēkā). Iepriekšējie ziņojumi ir tika publicēti 2008.[2], 2011.[3], 2014.[4], 2016.[5] un 2020.[6] gadā.

Šis ziņojums attiecas uz tās datu vākšanas kvalitāti, kas norisinājās 2020. gadā un attiecās uz 2018. gadā radītajiem un apstrādātajiem atkritumiem. Šā ziņojuma izstrādāšanas brīdī 2022. gada datu vākšanas rezultāti vēl nav pieejami. Atbilstoši regulai datus vāc reizi divos gados pārskaitļa gados par:

- atkritumu radīšanu;
- atkritumu apstrādi;
- atkritumu apstrādes iekārtām sadalījumā atbilstoši *NUTS* 2. līmenim.

2. ATKRITUMU STATISTIKAS REGULA

Regula nosaka, kuri statistikas dati dalībvalstīm jāiesniedz un kādai jābūt šo datu kvalitātei. Definīcijas ir izklāstītas Direktīvā 2008/98/EK par atkritumiem (Atkritumu pamatdirektīva)[7]. Dalībvalstis var izvēlēties konkrēto metodi atkritumu statistikas sagatavošanai. Tādējādi tās var lietot esošas datu vākšanas sistēmas, samazinot administratīvo slogu, kas veidojas, izpildot Regulas prasības. Regulā paredzēta primārā statistika, tas ir, tieši vai no administratīviem avotiem savākti dati, nevis dati, kas atvasināti no citas statistikas.

---

1 OV L 332, 9.12.2002., 1. lpp.
2 COM(2008) 355 galīgā redakcija, 13.6.2008.
3 COM(2011) 131 galīgā redakcija, 17.3.2011.
4 COM(2014) 79 final, 14.2.2014.
5 COM(2016) 701 final, 3.11.2016.
6 COM(2020) 54 final, 14.2.2020.
7 OV L 312, 22.11.2008., 3. lpp.

Regulā (I pielikuma 7. iedaļā) paredzēts, ka dalībvalstis kopā ar datiem iesniedz kvalitātes ziņojumus. Šajos ziņojumos dalībvalstīm jāapraksta kvalitātes elementi, kas plaši izmantoti Eiropas Statistikas sistēmā[8] un izklāstīti Komisijas Regulā (EK) Nr. 1445/2005 par atkritumu statistikas kvalitāti[9].

Kopš Regulas pieņemšanas tā ir vairākas reizes grozīta. Tai 2010. gada septembrī ar Komisijas Regulu (ES) Nr. 849/2010[10] veica tehnisku atjauninājumu, galvenokārt, lai ieviestu izmaiņas atkritumu plūsmas klasifikācijā (*EWC-Stat*) un nodalītu reģenerācijas darbības "pārstrāde" un "aizbēršana".

Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/851 2018. gadā grozīja Atkritumu pamatdirektīvu un noteica, ka tās saturs līdz 2020. gada 5. jūlijam ir jātransponē valstu tiesību aktos. Šis grozījums neietekmē šajā ziņojumā aplūkoto datu vākšanu atkritumu statistikas vajadzībām.

Statistikā par politikas tematiem, piemēram, par aprites ekonomiku, kā resursu izmanto datus, kas savākti saskaņā ar Regulu. Komisija 2020. gada martā pieņēma aprites ekonomikas rīcības plānu[11], kurā ietverti pasākumi ES virzības uz aprites ekonomiku pārraudzīšanai. Tādēļ Komisija ir izstrādājusi uzraudzības sistēmu ar 10 rādītājiem, kas ļauj politikas veidotājiem un sabiedrībai viegli piekļūt attiecīgajiem datiem. Komisija (*Eurostat*) publicē un uztur šo uzraudzības sistēmu[12]. Sistēmā noteiktie rādītāji — "Atkritumu radīšana", "Pārtikas atkritumi", "Reciklēšanas rādītājs", "Konkrētas atkritumu plūsmas" un "Apritīgo materiālu izmantošanas rādītājs" — pilnībā vai daļēji pamatojas uz datiem, kas savākti atbilstoši Regulai.

Saskaņā ar Regulu savāktos datus izmanto arī, lai uzraudzītu ES panākto virzībā uz ilgtspējīgas attīstības mērķiem. Komisija (*Eurostat*) katru gadu sniedz ziņojumu, kam pievienota tiešsaistes informācijas pakete[13]. Minētā ziņojuma sagatavošanā izmanto 12. ilgtspējīgas attīstības mērķa rādītājus "Apritīgo materiālu izmantošanas rādītājs" un "Tādu atkritumu radīšana, kas nav galvenie minerālu atkritumi".

3. SAVLAICĪGUMS UN PUNKTUALITĀTE

Datu saņemšana

8 *Eurostat* tīmekļa vietne, kas veltīta ziņošanai par kvalitāti: https://ec.europa.eu/eurostat/web/quality/overview.
9 OV L 229, 6.9.2005., 6. lpp.
10 OV L 253, 28.9.2010., 2. lpp.
11 https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm
12 https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy/indicators
13 https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi

Dati un kvalitātes ziņojumi ik pēc diviem gadiem ir jāiesniedz Komisijai (*Eurostat*) 18 mēnešu laikā pēc pārskata gada beigām[14].

Termiņa ievērošana attiecībā uz ziņojumu iesniegšanu par 2018. pārskata gada datu vākšanu salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem nav mainījusies. Kopumā 22 dalībvalstis un viena EBTA valsts pilnīgas datu kopas un kvalitātes ziņojumus iesniedza savlaicīgi. Trīs dalībvalstis daļu datu iesniedza mazāk nekā vienu mēnesi pēc termiņa beigām. Divas dalībvalstis un divas EBTA valstis gan datus, gan kvalitātes ziņojumus iesniedza vairāk nekā vienu mēnesi pēc termiņa beigām. Viena EBTA valsts datu kopas iesniedza vairāk nekā sešus mēnešus pēc termiņa beigām.

Datus brīvprātīgi iesniedza arī sešas Rietumbalkānu valstis. Noteiktajā termiņā divas no tām iesniedza pilnas datu kopas un kvalitātes ziņojumus, un viena — datus par atkritumu radīšanu un atkritumu apstrādi. Pārējās trīs valstis vairāk nekā divus mēnešus pēc termiņa beigām iesniedza tikai datus par atkritumu radīšanu.

Komisija (*Eurostat*) veic pasākumus ar mērķi mudināt dalībvalstis pārskatīt to statistikas sagatavošanas procesus un iesniegt kvalitatīvus datus noteiktajā termiņā. Attiecīgajām dalībvalstīm lūdza skaidrot, kāpēc dati tika iesniegti ar nokavēšanos. Šķiet, 2020. gadā (dati par 2018. pārskata gadu) ziņojumu ar tik lielu novēlošanos iesniedza tāpēc, ka Covid-19 pandēmija radīja nopietnu traucējumu statistikas darbā.

Publicēšana

Komisija (*Eurostat*) validēja dalībvalstu paziņotos datus par atkritumu radīšanu un apstrādi un rezultātus par 2018. pārskata gadu publicēja *Eurostat* tiešsaistes datubāzē[15] 2020. gada 14. septembrī. Datus par atkritumu apstrādes iekārtām pa reģioniem publicēja pēc divām dienām — 2020. gada 16. septembrī. Datu kopām pievienoja tiešsaistes rakstus tīmekļa vietnē "Statistics Explained" un citus izplatību veicinošus materiālus.

4. PILNĪGUMS

Salīdzinot ar 2010. pārskata gadu, 2018. gada datos par atkritumu radīšanu ievērojami samazinājās anketās nenorādīto vērtību skaits, kā arī to dalībvalstu un EBTA valstu skaits, kuras sniedza šādas daļēji nepilnīgas atbildes. Sniedzot 2010. pārskata gada datus, par trūkstošām vērtībām ziņoja astoņas valstis, bet 2018. pārskata gadā tā darīja vairs tikai viena valsts. Kopējais trūkstošo vērtību skaits samazinājās no 1668 2010. pārskata gadā līdz tikai vienai 2018. pārskata gadā.

14 Regula (EK) Nr. 2150/2002, I un II pielikuma 7. iedaļas 2. punkts.

15 https://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Līdzīgs uzlabojums vērojams datos par atkritumu apstrādi. Datos par 2018. pārskata gadu bija tikai sešas trūkstošas vērtības attiecībā uz atkritumu apstrādi, savukārt 2010. pārskata gadā bija 263 trūkstošas vērtības.

Dažas valstis sniedz konfidenciālus datus, kurus Komisija (*Eurostat*) nedrīkst publicēt. Tad jāievēro sekundārā konfidencialitāte, proti, turpmākus datus nepublicē, lai novērstu to, ka jebkurš lietotājs var atvasināt vai izsecināt konfidenciālus valsts datus. Lai samazinātu to datu daļu, kurus sekundārās konfidencialitātes dēļ nevar publicēt, Komisija (*Eurostat*) pārtrauca publicēt vairākus apkopotos statistikas datus, piemēram, par dzīvnieku vai augu izcelsmes atkritumiem.

5. DATU VALIDĒŠANA, KO VEIC KOMISIJA (*EUROSTAT*)

Komisija (*Eurostat*) pastāvīgi uzlabo un pielāgo datu kvalitātes kontroles sistēmu un atjaunina metodoloģiskās vadlīnijas dalībvalstīm. Vadlīnijas ir pieejamas *Eurostat* tīmekļvietnē.

Kopš pirmās datu vākšanas atbilstoši Regulai 2004. gadā Komisija (*Eurostat*) ir izveidojusi efektīvu divu posmu kvalitātes kontroles sistēmu, kuras mērķis ir pārbaudīt no dalībvalstīm saņemtos datus.

Pirmajā posmā divu mēnešu laikā Komisija (*Eurostat*) veic iesniegto datu un kvalitātes ziņojumu vispārīgu izvērtējumu. Šajā posmā datu validēšanā uzmanība galvenokārt tiek pievērsta jauno datu iekšējai saskaņotībai un laika griezumā notikušajām izmaiņām. Tiek analizēti apkopotie dati, lai konstatētu lielākos pārrāvumus datu rindās un apstiprinātu, ka dati ir piemēroti publicēšanai. Pēc tam Komisija (*Eurostat*) nosūta dalībvalstīm atsevišķus izvērtējuma ziņojumus. Šajos izvērtējuma ziņojumos pēc nepieciešamības var tikt pieprasīts datu skaidrojums un/vai pārskatīšana. Komisija (*Eurostat*) publicē validētos datus.

Otrajā posmā tiek veikta padziļināta validēšana. Šajā posmā datus analizē sīkāk (piemēram, pa ekonomikas nozarēm un atkritumu kategorijām) un salīdzina modeļus un izmaiņas dažādās valstīs. Šīs padziļinātās validēšanas mērķis ir ne vien konstatēt neatbilstības, bet arī uzlabot datu kvalitāti ilgtermiņā. Datu validēšana ietver:

- valstī veiktus salīdzinājumus par atkritumu radīšanu dažādos saimnieciskās darbības sektoros, izmantojot iepriekšējo gadu vērtības;
- valstu salīdzinājumus, pamatojoties uz datiem par katru saimniecisko darbību;
- valstī veiktu salīdzinājumu par atkritumu radīšanu un apstrādātajiem atkritumiem pa atkritumu kategorijām;
- kontrolpārbaudes, izmantojot datus par atkritumiem no citiem obligāti iesniedzamajiem ziņojumiem (piemēram, par atbilstības uzraudzību) saskaņā ar citiem atkritumu jomas tiesību aktiem.

Rezultātus pārbauda attiecībā pret: i) valstu kvalitātes ziņojumiem; ii) atsauksmēm no izvērtējuma pirmā posma; un iii) jebkādiem citiem pieejamiem dokumentiem (piemēram, iepriekšējo gadu ziņojumiem). Pēc tam rezultātus apspriež ar ziņojumu iesniegušo dalībvalsti.

6. APTVĒRUMS

Datu aptvērums

Dalībvalstīm jāvāc statistika par atkritumu radīšanu visās ekonomikas nozarēs un mājsaimniecībās. Šajā statistikā jāiekļauj dati par reģenerācijas un apglabāšanas darbībās radītajiem atkritumiem jeb tā dēvētajiem sekundārajiem atkritumiem. Statistikai jāaptver arī dati par mazo uzņēmumu (mazāk nekā 10 darbinieki) radītajiem atkritumiem, lai gan atbilstoši Regulas 3. panta 2. punktam šādi mazie uzņēmumi būtu pēc iespējas jāatbrīvo no dalības apsekojumos, ja vien tie nerada būtisku daudzumu atkritumu. Ja netiek aptaujāti mazie uzņēmumi, datus vai nu vāc no administratīviem avotiem, vai veic novērtējumus.

Statistika par atkritumu apstrādi un atkritumu apsaimniekošanas objektiem jāapkopo attiecībā uz visiem apstrādes iekārtu operatoriem. Dažiem lieliem uzņēmumiem pašiem ir atkritumu apstrādes iekārtas, un arī uz tiem attiecas ziņošanas prasība.

Divi svarīgi 2018. gada statistikas validēšanas konstatējumi ir šādi:

- dažas valstis vēl nespēj ziņot par atkritumu apstrādi kategorijā "aizbēršana"[16] un norāda, ka datu trūkst. Dažas valstis kategoriju "aizbēršana" lieto, lai ziņotu par apglabāšanu poligonā un tādējādi radītu iespaidu, ka notiek mazāk apglabāšanas poligonā un vairāk reģenerācijas. Šī problēma tika atklāta validēšanas laikā. Komisija (*Eurostat*) aicināja attiecīgās valstis uzlabot šo situāciju, lai varētu iesniegt pilnīgi pareizas datu kopas.
- Kategorijā "veselības aprūpes un bioloģiskie atkritumi" atšķirība starp bīstamajiem un nebīstamajiem atkritumiem ir atkarīga no valsts tiesību aktiem. Piemēram, mirstīgās atliekas vai zāles jāapstrādā citādi, un šīs atšķirības nav iespējams atbilstoši novērtēt, līdz ar to rodas problēmas salīdzināt šo atkritumu kategoriju dažādās dalībvalstīs.

Dalījums pa ekonomikas nozarēm

Validācijas rezultāti rāda, ka ekonomikas nozare atkritumu radīšanas datos tiek norādīta pietiekami precīzi. Gadījumi, kad norādīta maz ticama nozare, ir reti. Tādus gadījumus parasti atklāj validēšanas laikā, līdz ar to tie būtu izskaidroti vai izlaboti. Izņēmums ir nolietoti transportlīdzekļi. Mājsaimniecības un mazie uzņēmumi bieži neveic sava nolietotā

[16] Saskaņā ar Direktīvas 2008/98 3. panta 17. punkta a) apakšpunktu "aizbēršana" ir "jebkādas reģenerācijas darbības, kad piemērotus nebīstamus atkritumus izmanto izrakto teritoriju atjaunošanai vai inženiertehniskām vajadzībām ainavu veidošanā vai būvniecībā."

transportlīdzekļa reģistrācijas atcelšanu; to drīzāk veic autoserviss vai automobiļu tirgotājs, un līdz ar to dati ir par saimnieciskās darbības kategoriju (*NACE* 2. red. klase), kas atšķiras no automašīnas īpašnieka kategorijas. Šī problēma mazinās ļoti lēni, jo vairums dalībvalstu paļaujas uz administratīvajiem datiem par nolietotajiem transportlīdzekļiem.

Atkritumu kategorijas

Regulā ir norādītas atkritumu kategorijas, par kurām jāziņo Komisijai (*Eurostat*). Kategorijas atbilst Eiropas atkritumu statistikas nomenklatūrai[17] (*EWC-Stat*). Regula neparedz, ka valsts datu vākšanas procesā būtu jāizmanto konkrēta klasifikācija.

Vairākums dalībvalstu vāc datus atbilstīgi Eiropas atkritumu sarakstam[18], kurā iekļauti 839 atkritumu veidi. Komisijas Regulā (ES) 849/2010[19] iekļauta Eiropas atkritumu saraksta un *EWC-Stat* nomenklatūras kodu atbilstības tabula. Šo divu klasifikāciju plašais izmantojums nodrošina augstu salīdzināmības pakāpi vismaz apkopotā līmenī, kāds ir paredzēts Regulā. *Eurostat* uzskata, ka kopumā klasifikācijas kļūdas tikai nedaudz ietekmē datu precizitāti. Ja klasifikācijas kļūdu ietekme ir nozīmīga, tās konstatē jau pirmās validēšanas laikā un nekavējoties izlabo. Viena šāda kļūda tika novērota 2014. gadā. 2016. un 2018. gadā šādas kļūdas netika novērotas.

Atkritumu radīšana ES pārsniedz atkritumu apstrādi

Kopējais radīto atkritumu un apstrādāto atkritumu apjoms dalībvalstīs ir atšķirīgs.

ES radīto atkritumu daudzuma un apstrādāto atkritumu daudzuma atšķirība kopš 2008. gada ir aptuveni 200 miljoni tonnu Tas atbilst aptuveni 10% no visa radīto atkritumu daudzuma. Šī atšķirība ir nemainīga kopš 2008. gada — radīto atkritumu daudzums ir lielāks par apstrādāto atkritumu daudzumu. Salīdzinot dažādas atkritumu kategorijas, lielākās atšķirības vērojamas dūņu un šķidro atkritumu apstrādē (apmēram 70 %), bet mazākās (gandrīz 0 %) — augsnes atkritumu apstrādē.

Šai atšķirībai ir vairāki iemesli:

- Ne visi atkritumi tiek apstrādāti valstī, kurā tie radīti. Saskaņā ar Regulu dati par atkritumu importu un eksportu netiek vākti, tādējādi atšķirības, kas rodas importa un eksporta dēļ, nevar noteikt, pamatojoties uz Regulā prasītajiem datiem. Ārējās tirdzniecības datu aplēses parāda, ka šādi var izskaidrot aptuveni piekto daļu datu atšķirību ES. Kādai valstij šis rādītājs varētu būt vēl augstāks.

[17] *EWC-Stat* pašreizējās versijas 4. redakcija ar 51 kategoriju saskaņā ar Komisijas Regulu (ES) Nr. 849/2010.

[18] Noteikts ar Komisijas Lēmumu 2000/532/EK, jaunākie grozījumi izdarīti ar Komisijas Lēmumu 2014/955/ES. Eiropas atkritumu statistikas nomenklatūrā (*EWC-Stat*) klasifikāciju veic tikai pēc atkritumu materiāla. Eiropas atkritumu sarakstam raksturīgs daudz sīkāks sadalījums nekā *EWC-Stat*; tas ir balstīts uz materiālu, tā izmantošanu un atkritumu izcelsmi.

[19] OV L 253, 28.9.2010., 2. lpp.

- Nozīme ir arī ūdens saturam atkritumos. Ziņojumos visu atkritumu kategoriju svars, izņemot dūņas, tiek mērīts pēc svara mitrā veidā. Priekšapstrādes procesa laikā, piemēram, pirms atkritumu apglabāšanas (šķidro atkritumu apstrāde, piemēram, infiltrāts vai emulsija no eļļas/ūdens), tiek zaudēts liels šķidruma daudzums, līdz ar to pēdējā apstrādes fāzē atkritumi nonāk daudz vieglāki.
- Dažas darbības nav iekļautas Regulas II pielikumā, piemēram, līdzsadedzināšanas iekārtas, kurās par degvielu izmanto tikai konkrētus biomasas atkritumus.
- Ne visi atkritumi tiek apstrādāti tajā pašā gadā, kad tie radīti. Gadā t radītie atkritumi var tikt apstrādāti gadā t+1. Pastāv arī kalendārā ietekme — decembrī un janvārī daļa atkritumu tiek īslaicīgi uzglabāti.
- Atkritumu apstrādes rezultātā var rasties jauni atkritumu veidi, tādējādi palielinot radīto atkritumu daudzumu, piemēram, pelni, kas rodas atkritumu sadedzināšanas rezultātā, arī var būt atkritumi. Lai kvantitatīvi novērtētu šo ietekmi, Komisija (*Eurostat*) veic "sekundāro atkritumu" novērtējumu, kas iekļauj atkritumus, kuri radušies atkritumu apstrādes rezultātā.
- Par nolietotiem transportlīdzekļiem vai nolietotām iekārtām tiek ziņots tikai saistībā ar atkritumu radīšanas statistiku. Transportlīdzeklis sastāv no dažādiem materiāliem, piemēram, metāla un plastmasas. Par šiem materiāliem tad arī tiek ziņots atkritumu apstrādes statistikas datos. Atkritumu apstrādi mēra apstrādes ķēdes beigās, t. i., pēc atbrīvošanās no atkritumiem un atkritumu šķirošanas. Tādējādi par transportlīdzekļiem un līdzīgām iekārtām atkritumu apstrādes statistikas datos ziņo tikai izņēmuma gadījumos.

Līdz ar to atkritumu radīšanas un atkritumu apstrādes atšķirības nerada šo abu kategoriju statistikas datu atšķirīgā kvalitāte. Tā vietā šie dati atspoguļo abu kategoriju atšķirības mērķa un izmantoto jēdzienu ziņā. Tomēr atkarībā no atkritumu klases atšķirībai būtu jāietilpst noteiktās robežvērtībās. Ja šīs robežvērtības pārsniedz, Komisija (*Eurostat*) pieprasīs dalībvalstij skaidrojumu.

Kopš 2022. gadā notikušās datu vākšanas *Eurostat* ir papildinājis anketu, iekļaujot tajā brīvprātīgas kategorijas dalībvalstīm ar mērķi salāgot atkritumu radīšanas un apstrādes datus ar datiem par atkritumu importu un eksportu, saistītajiem ūdens zudumiem u.c. *Eurostat* plāno atjaunināt vadlīnijas un prasīt dalībvalstīm sniegt šo informāciju. Papildu kategorijas paaugstinās aplēšu kvalitāti un arī sniegs attiecīgo informāciju saistībā ar aprites ekonomiku.

7. SALĪDZINĀMĪBA

Salīdzināmība laika griezumā

Dalībvalstu iesniegtie kvalitātes ziņojumi ir lietderīgs instruments, ar kuru uzraudzīt metodoloģiskās izmaiņas un to ietekmi uz datu salīdzināmību. Šie kvalitātes ziņojumi liecina, ka gandrīz visas dalībvalstis kopš 2004. gada ir ievērojami uzlabojušas valsts atkritumu

statistikas jomā īstenotās pieejas. Vairākums dalībvalstu turpina uzlabot: i) datu kvalitāti ar datu vākšanas palīdzību (piemēram, pievienojot trūkstošos datus un uzlabojot aptvērumu); un ii) metožu efektivitāti.

Uzlabota datu vākšana gadu gaitā ir izveidojusi pārrāvumus laikrindās. Dalībvalstis pārskata iepriekšējo gadu datu kopas, lai ierobežotu šos pārrāvumus, un lietotāji tiek informēti par šīm pārskatīšanām. Komisija (*Eurostat*) atzīmē laikrindu pārrāvumu izplatītajās datu kopās.

Valstu salīdzināmība

Kopējas definīcijas un klasifikācijas ļauj diezgan labi salīdzināt dažādu valstu datus par gandrīz visām nozarēm un atkritumu veidiem. Tomēr, kā minēts 6. iedaļā, joprojām rodas dažas problēmas datu salīdzināmībā par bīstamajiem atkritumiem kategorijā "veselības aprūpes un bioloģiskie atkritumi" dažādās valstīs, jo bīstamību nosaka valsts tiesību akti. Masas ziņā lielākā atkritumu kategorija ir minerālu atkritumi, jo tie veido vidēji divas trešdaļas no visiem atkritumiem. Tas apgrūtina valstu kopējā radīto atkritumu daudzuma salīdzināšanu. Lai uzlabotu salīdzināmību, *Eurostat* publicē datus par rādītāju "Tādi atkritumi, kas nav galvenie minerālu atkritumi".

8. UZLABOŠANAS PASĀKUMI

Rokasgrāmatas par atkritumu statistiku 2013. gada versiju pārskatīja 2022. gadā[20]. 2022. gada redakciju[21] padarīja pieejamu dalībvalstīm 2022. gadā īstenotās datu vākšanas vajadzībām. 2023. gadā rokasgrāmatu atjauninās, iekļaujot norādes par to, kā salāgot atkritumu radīšanas un atkritumu apstrādes datus. Tiklīdz to pabeigs, pārskatītā rokasgrāmata tiks publicēta. Svarīgākie līdz 2022. gada martam veiktie atjauninājumi attiecās uz šādiem jautājumiem:

- Ticami un maz ticami atkritumu plūsmu apstrādes veidi. Validējot dažkārt atklājas maz ticami atkritumu apstrādes veidi, piemēram, nolietoto transportlīdzekļu aizbēršana vai metāla atkritumu sadedzināšana, un šādi dati ir jālabo. Pārskatītā rokasgrāmata paātrinās validēšanu un datu publicēšanu, samazinot vajadzīgo labojumu daudzumu.
- Nolietoto transportlīdzekļu attiecināšana uz saimnieciskām darbībām un mājsaimniecībām.
- Sausās un mitrās masas aprēķināšana.
- Tika pieņemti konkrēti kritēriji par atkritumu cikla beigām attiecībā uz stiklu, dzelzi, tēraudu, alumīnija un vara lūžņiem, un tos vajadzēja iestrādāt rokasgrāmatā.
- Precīzāks aizbēršanas, apglabāšanas un pastāvīgas uzglabāšanas nodalījums.
- Tika integrēti juridiskie labojumi, kas veikti pēc 2010. gada versijas.

[20] https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-RA-13-015

[21] https://circabc.europa.eu/ui/group/b01d2930-990e-44fb-9121-a9a6b00a1283/library/7fbe72b2-edfe-471a-bdd1-303bf1b2eb7f/details

Lielāko daļu labojumu dalībvalstis jau bija ieviesušas. Tos izstrādāja kā vadlīnijas un apsprieda *Eurostat* atkritumu statistikas ekspertu grupā. Šīs vadlīnijas iekļāva pārskatītajā rokasgrāmatā, apkopojot visu metodiku vienā dokumentā.

9. IZMAKSAS UN SLOGS

Dalībvalstis, sagatavojot kvalitātes ziņojumus, apņemas pēc iespējas nenoslogot uzņēmumus ziņošanas jomā. Par to liecina pieaugošais to valstu skaits, kuras vāc informāciju par ziņošanas slogu. Informācija tiek savākta no respondentiem, izmantojot anketas, vai arī noteikta īpašos pētījumos. Aptuveni puse dalībvalstu izmanto administratīvos datus kā galveno avotu atkritumu statistikas ieguvei, līdz ar to neapgrūtinot datu sniedzējus ar papildu anketām. Citas valstis izmanto administratīvos datus kā vienu no daudziem datu avotiem. Mazie uzņēmumi ir atbrīvoti no apsekojumiem dažādos veidos[22].

Arvien vairāk dalībvalstu ir ieviesušas vai plāno ieviest elektroniskās ziņošanas sistēmas. Šādās sistēmās atkritumu jomas tiesību aktos prasītos datus automātiski nosūta no atkritumu apstrādes iekārtām uz valstu statistikas iestādēm.

10. PANĀKTAIS UN TURPMĀKĀ RĪCĪBA

Dalībvalstu iesniegto datu pilnīgums gadu gaitā ir ievērojami uzlabojies. Valstu atkritumu statistika par atkritumu kategorijām un nozarēm ir kļuvusi ievērojami salīdzināmāka. Ir panākts pilnīgs datu aptvērums dalībvalstīs un EBTA valstīs. Kopumā dalībvalstu un EBTA valstu dati ir kvalitatīvi. Divu Rietumbalkānu valstu sniegtie dati ir atbilstošas kvalitātes; pārējo Rietumbalkānu valstu dati vēl jāuzlabo.

Atkritumu jomas tiesību akti[23], kas pārskatīti aprites ekonomikas rīcības plāna ietvaros, ietver precīzākus noteikumus par atkritumu apstrādes darbību mērījumiem un precīzākas definīcijas. Atkritumu pamatdirektīvas 2018. gada grozījumam paredzama ierobežota ietekme uz atkritumu statistikas datu vākšanu, kura šobrīd norisinās par 2020. pārskata gadu.

---

22 Mazo uzņēmumu atbrīvošana no apsekojumiem notiek dažādi. Dažas valstis aptver mazos uzņēmumus, izmantojot izlases veida apsekojumus, un ekstrapolē rezultātus. Tomēr vairākums valstu pilnībā izslēdz mazos uzņēmumus atbilstoši Regulas 3. panta 2. punktam, ar kuru ļauj no apsekojumiem izslēgt uzņēmumus ar mazāk nekā 10 darbiniekiem, ja vien šie uzņēmumi nerada būtisku daudzumu atkritumu. Datus var arī ekstrapolēt, izmantojot uz koeficientiem balstītus novērtējumu modeļus. Valstis ir noteikušas atšķirīgas izslēgšanas robežvērtības, kas lielākoties ir atkarīgas no darbinieku skaita vai viena gada laikā radītā atkritumu daudzuma. Dažas valstis apvieno abus kritērijus, lai nodrošinātu datu vākšanu arī par mazajiem uzņēmumiem, ja tie pārsniedz noteikto atkritumu radīšanas robežvērtību.

23 https://ec.europa.eu/environment/waste/target_review.htm

• Precīzāk definēts galīgās atkritumu apstrādes aprēķinpunkts. Tomēr paredzams, ka datu kvalitātes uzlabojums būs neliels, jo vairums dalībvalstu jau to ir ieviesušas.

• Datos par 2018. gadu septiņas valstis ziņoja par bīstamo atkritumu aizbēršanu. Kopš 2020. gada jūlija ar bīstamiem atkritumiem nevar rīkoties aizbēršanas darbībās. Tā kā šī izmaiņa nebija spēkā no gada sākuma, par 2020. pārskata gadu nevarēs kvantitatīvi izmērīt mainītās definīcijas ietekmi uz atkritumu svaru.

Komisija (*Eurostat*) atjaunināja rokasgrāmatu par atkritumu statistiku, lai atspoguļotu šos precīzākos noteikumus un integrētu norādījumus par vairākām atkritumu plūsmām. Šos norādījumu aspektus dalībvalstis jau ir ieviesušas, līdz ar to rokasgrāmatas atjaunināšanas mērķis ir centralizēt noteikumus vienuviet. Komisija turpina sadarboties ar dalībvalstīm arī citos pasākumos, piemēram, organizējot seminārus un labākās prakses apmaiņu.

Komisija (*Eurostat*) sadarbojas ar vairākām dalībvalstīm, lai kartētu atkritumu plūsmas no atkritumu radīšanas līdz atkritumu galīgajai apstrādei, ar mērķi padarīt pirmsapstrādi redzamu, kā aprakstīts 6. iedaļā.

Šobrīd ir pieejami dati par astoņos pārskata gados radītajiem un apstrādātajiem atkritumiem, t. i., par 2004.–2018. gadu. Pagarinot laikrindas, dati kļūst arvien noderīgāki, piemēram, sniedzot ieguldījumu ar aprites ekonomiku saistītajos rādītājos vai ar klimatu saistītas analīzes veikšanai.